meg & deg

Kaster 1370 tonn mat hver dag

Nordmenn kaster ufattelige mengder mat rett i bosset. Hvert år går 500 000 tonn mat den veien. Det er nesten 1370 tonn hver eneste dag – hele året. Og nå viser tall fra Statistisk sentralbyrå at mengden mat i bosset bare vil fortsette å vokse, viser undersøkelser Forbrukerinspektørene i NRK har gjort. Trond Blindheim ved Handelshøyskolen BI legger skylden på datostemplingen. – Industrien tjener masse penger på at vi kaster mat, for da får de levert mer til butikkene. Og de som sitter igjen med regningen, er jo til syvende og sist vi forbrukere, sier Blindheim.

På denne dag

4. sept.

1929:
Den første ferden rundt jorden med et luftfartøy ble fullført da det tyske styrbare luftskipet «Graf Zeppelin» landet i Tyskland. Ferden hadde vart i 21 dager.

1944:
Anne Frank og familien hennes ble arrestert, etter å ha holdt seg skjult i mer enn to år. Hele familien ble sendt til Auschwitz, hvor alle unntatt faren omkom.

1974:
De forente stater opprettet diplomatiske forbindelser med Øst-Tyskland. USA var dermed det siste av de store vestlige land som utvekslet diplomater med DDR.

SPORTEN
ttene edre
Knut med 3 gull, 2 sølv:
... Mangekamp frister mest

1978:
«Merk Dem navnet med en gang: Knut Torbjørnsen. 15 år. Gular. Mestvinnende i helgens KM og etter vår mening et mangekampstalent av de sjeldne». Dette leser vi i BA på denne dag for 25 år siden (faksimile). Og avisen fortsetter: «Eller hva mener De om 5,84 i lengde, (en klikk etter Knuts eget utsagn), 3,15 i stav (stativet var ikke høyere) og 15,4 på 100 meter hekk. Alt dette førsteplasser. Og så 1,85 i høyde og 11,9 på 100 m. Begge sølv – samme resultat som vinneren».

Til avisen sier Knut: «Jeg har bare holdt på med friidrett i to år, så jeg vet ikke hva jeg kommer til å ende opp som».

1989:
Georges Simenon, skaperen av den pipe-røykende, hjertevarme inspektør Maigret, døde i sitt hjem i Sveits, 86 år gammel. Belgisk-fødte Simenon var sannsynligvis den mest leste forfatter i det 20. århundre – i hvert fall var det ingen som hadde fått sine bøker utgitt i så mange eksemplarer. Sjefinspektør Maigret ved Paris-politiet var helten i 80 av Simenons bøker. En oversikt fra FNs kulturorganisasjon UNESCO i 1973 viste at Georges Simenons bøker var blitt solgt i over 500 millioner eksemplarer verden over. Bøkene dannet grunnlaget for 52 spillefilmer og over 300 TV-filmer. Charles Laughton, Jean Gabin og Heinz Ruhmann var blant de 22 skuespillerne som fremstilte Maigret.

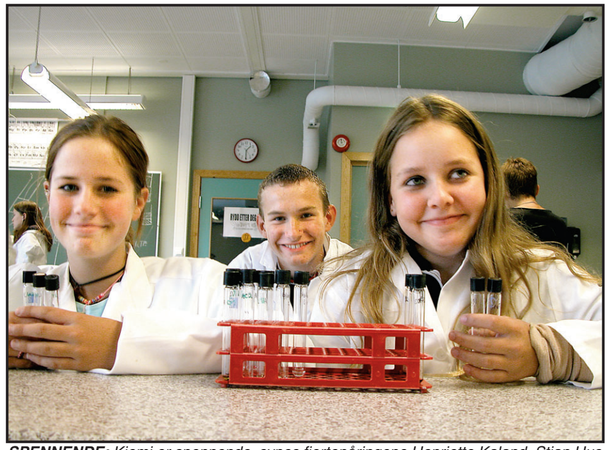
SPENNENDE: *Kjemi er spennende, synes fjortenåringene Henriette Kaland, Stian Husby og Karoline Lekven som har samarbeidet med Kjemisk Institutt i forkant av Forskningsdagene 2003.*

MANGE STEG: *Veiing er en viktig del av prosessen. Hong Le og Marthe Edal får bistand av klasseforstander Jan Wilhelm Werner.*

Fett nok!

> **Jeg kommer til å passe mer på jeg spiser.**
>
> HENRIETTE KALAND

> **Noen tror at kjemi er to ting, vanskelig og farlig.**
>
> OTTO GRAHL-NIELSEN, professor

Matnyttig kjemi på St. Paul skole

Niendeklassingene på St. Paul vurderer å legge om kostholdet etter å ha forsket på omega-3 fett-syrer. Resultatene legges frem under Forskningsdagene 2003.

«Sunt fett i usunn mat» heter riktignok prosjektet som er et samarbeid mellom professor Otto Grahl-Nielsen ved Kjemisk Institutt ved UiB og niendeklassen ved St. Paul skole v/lærer Jan Wilhelm Werner. I prosjektet ser elevene nærmere på det flerumettede fettet, og finner ut hvor mye det er av det, både i det vi anser som sunn og usunn mat. Ennå er det for tidlig å si noe om funnene, men én ting har Henriette Kaland (14) funnet ut.

– Jeg kommer til å passe mer på hva jeg spiser.

Sammen med klassekameratene Stian Husby og Karoline Lekven har hun hatt ansvaret for matvarene kyllingfilet og svinekotelett.

REAGENSRØR RISTES

I det BA ankommer kjemisalen på St. Paul skole er det hektisk aktivitet. Reagensrør ristes mens professor Grahl-Nielsen får ivrige spørsmål fra kjemikerspirene som påpasselig ønsker at alt skal gå riktig for seg.

På forhånd har elevene utført en kjemisk reaksjon på fettet i prøvene. Nå ekstraheres fettsyrene fra prøvematerialet. Siden skal det foretas en instrumentell analyse på Kjemisk Institutt, før elevene til slutt omsetter rådata til forståelige resultater.

Selv om studentgruppen er adskillig yngre enn dem professor Grahl-Nielsen til daglig hanskes med, har han det kjekt som kjemiens mentor for ungdommene.

– De er jo veldig engasjerte, forteller professoren mens elevene elegant svinger reagensrørene, klare for nye målinger.

At det er matnyttig for kjemifaget å samarbeide med ungdomsskolen er professoren sikker på.

– Det er en fin målgruppe, disse som ikke har begynt på videregående. En del av målet er å fremme interesse for faget. Noen tror at kjemi er to ting, vanskelig og farlig. Den innstillingen vil vi gjerne forandre.

Også ingeniør Ann-Kristin Halvorsen, også fra Kjemisk Institutt, synes det er moro å arbeide med tenåringene.

PROFESJONELLE

Trekløveret Henriette, Stian og Karoline har fått låne hvite laboratoriefrakker av kjemiprofessoren. De synes det er gøy med universitetsbesøk.

– Nå føler vi oss profesjonelle. Det er interessant å være med på prosjektet, og å oppnå resultater, synes trioen som gjerne kan tenke seg videre fordypning i kjemifaget.

Elevene valgte en matvare hver, og analyseobjektene varierer fra kebab via hamburger, makrell, laks, brød, melk og Cola til tran. Resultatene er nok ikke nye innenfor de kjemiske kretser, men spennende blir det når 9. klassingene skal legge fram sine funn på Forskningsdagene 2003, 19. september.

Men før den tid arbeides det med små glassrør, pipetter og sentrifuge. Tilslutt skal de ferdig behandlede prøvene analyseres på en gasskromatograf på Kjemisk institutt.

SILJE STAVRUM NOREVIK
silje.norevik@ba.no

Landets eneste oblatbakeri kan bli stengt

Landets eneste oblatbakeri står i fare for å bli stengt. Bakeriet lager nattverdoblater til Den norske kirke, kristne organisasjoner og misjoner.

Diakonissehuset Lovisenberg har siden 1888 vært eneleverandør av nattverdoblater, men har ikke den nødvendige godkjennelsen fra Næringsmiddeltilsynet, skriver Vårt Land. Uten godkjenning i orden kan bakeriet bli stengt.

– Det er ingen dramatikk i saken. Men uten godkjenning blir virksomheten stengt, sier Jan Petter Svinø ved Næringsmiddeltilsynet i Oslo. Han understreker at det er en alvorlig sak at et bakeri drives uten godkjenning, men sier det er en formalitet som trolig vil la seg ordne.

12 lette

1. I hvilken by ligger Spansketrappen?
2. Hva heter livgarden til Paven?
3. Hva er harakiri?
4. Hvilken by var The Beatles fra?
5. Hva var Ingrid Espelid Hovig (bildet) kjent for?
6. Norges statsminister under 2. verdenskrig?
7. Hvem har skrevet Hvite niggere?
8. Hvor mye er en hektoliter?
9. Hvem har komponert Trylleføyten?
10. Hvilket land er delt inn i kantoner?
11. Hvor regjerer kong Fadh?
12. Hva heter Oslos avisgate?

12 vanskelige

1. Hvem skrev Kierlighed uten Strømper?
2. Hvor ligger Schönbrunn?
3. Hvor ligger den ukjente soldats grav i England?
4. Hva heter slottet der Martin Luther (bildet) holdt til i to år?
5. Hovedstaden i Senegal?
6. Annet navn for en liten bokstav?
7. Norges eldste bevarte stavkirke?
8. Hvem synger så vakkert at sjøfolk forliser?
9. Hva het brødrene til Odin?
10. Hva er temperaturen i jordens indre?
11. Europas høyeste fjell?

Ragnars nøtt

12. En eneste krig i verdenshistorien med tap av menneskeliv bare på den ene siden?

Hvilken svensk konge spilte tennis?
1: Gustav Vasa.
2: Carl XII.
3:. Gustav V

Svar på gårsdagens nøtt:
2: Karl 1.

Svar

Svar lette: 1) I Roma 2) Sveitsergarden 3) Japanske form for selvmord 4) Liverpool 5) Matprogrammer 6) Johan Nygaardsvold 7) Ingvar Amdjarosen 8) 100 liter 9) Mozart 10) Sveits 11) I Saudi-Arabia 12) Akersgata

Svar vanskelige: 1) Johan Herman Wessel 2) I Wien 3) Westminster Abbey 4) Wartburg 5) Dakar 6) Minuskel 7) Urnes 8) Sirenene 9) Vile og Ve 10) rundt 3900 grader 11) Elbrus i Kaukasus (5633 m) 12) Krigen mot Jugoslavia (1998-99)

HAR KONTROLL: *Presisjon og nøyaktighet er essensielt i kjemien. Stian Husby har kontroll over reagensrørene.*
FOTO: SILJE STAVRUM NOREVIK

De bør kastreres!

Jeg mener at man for å forebygge voldtekt og drap bør kastrere gutter som tidlig viser voldelig adferd. Er du enig i dette, spør en som vil være anonym.

Nei, man kan ikke maltraktere mennesker for livet på et så løst grunnlag. Det er sikkert ikke så mange av de voldelige guttene som vil utvikle seg til voldtektsforbrytere, og mange som begår voldtekt har sikkert vært riktig så fredelige i barndommen.

Dr. Erik Münster, lege